

Universitätsbibliothek Wuppertal

**Q. Horatii || Flacci Sermo-||nvm, sev Satyra-||rvm, sev
Eclogarvm libri || duo: Epistolarum li-||bri totidem.**

Horatius Flaccus, Quintus

Francofurti ad Moenum, 1577

10. Ad Fuscum Aristium

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-306)

A quidem causas attuli, quibus hoc commendandi munus mihi ab eo impositum deprecarer.

SED TIMVI, MEA NE, &c.] id est, sed timui, ne ei vireis meas, meamque apud te gratiam nimis extenuare, & dissimulare viderer. talis describitur εἶρων ab Aristotele lib. 4. de morib. ad Nicomach. his verbis, ὁ δ' εἶρων δοκεῖ ἀρνεῖσθαι τὰ ὑπάρχοντα, ἢ ἐλάττω ποιεῖν, id est, dissimulator autem ea negare videtur, quæ in se insunt, aut minora fingere. sed hoc interest, quod εἶρων laudatur: dissimulator opis propriæ vituperabilis est, si suam opem dissimulat, ne alteri proffit. sic sat. 10. lib. 1. *Defendente vicem modò rhetoris, atque poëta, Interdum urbani parentis viribus, atque Extenuantis eas consultò.*

MAIORIS CVLPÆ] dissimulationis, & animi in officio tribuendo restricti, ac maligni. Est enim maior culpa, grauiusque peccatum nolle commendare aliquem virum bonum, & dignum amicitia potentium virorum, apud virum potentem, dissimulando suam gratiam, & extenuando suas vireis, quàm talem virum commendando, subimpudentem, & subaudacem ab illo potente viro existimari.

FRONTIS AD VRB. DESC. PRÆM.] ad impudentiam. urbani enim perfriictioris oris esse solent, quàm rustici: atque hanc impudentiam, quam frontis urbanæ præmium dicit, proximo versiculo *depositum pudorem* nominat.

SCRIBE TVI GREGIS HVNC] hunc ascribe in amicorum tuorum numerum.

ET FORTEM CR. BON.] *fortem*, vellaborum perferentem, & patientem, minimèque mollem & leuem. vel propriè ἀνδρείον, id est, ad omnia pericula subeunda promptum ac paratum. bonum autem, ἀγαθόν, ἐσθλόν, virum bonum.

X. AD FVSCVM

Aristium.

VRBIS amatorem *Fuscum saluere iubemus*

C Ruris amatores: hac in re scilicet una Multum dissimiles, ad cetera pane gemelli:

Fraternis animis: quicquid negat alter, & alter:

Annuimus pariter, vetuli, notiq; colūbi.

Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni

Riuos, & musco circūlita saxa, nemusq;

Quid queris? viuo, & regno: simul ista reliqui,

Quæ vos ad calū effertis rumore secūdo:

Vtq; sacerdotis fugitiuus, liba recuso:

Pane ego iam mellitis potiore placentis.

Viuere naturæ si conuenienter oportet:

Ponendæq; domo quærenda est area præmum:

Novistine locum potiore rure beato?

Est ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura

Leniat & rabiem Canis, & momenta

Cum semel accepit solem furibundus acutum?

Est ubi depellat somnos minus inuida cura?

Deterius Libycis olet, aut nitet herba lapillis?

Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,

Quàm, quæ per pronum trepidat cum murmure riuum?

Nempe inter varias nutritur silua columnas:

Laudaturque domus, longos quæ prospicit agros.

Naturam expelles furca: tamen usque recurret:

Et mala perrumpet furtim fastidia vino,

Nescit Aquinatè potatia vellera fucum,

Certius accipiet damnum, propiusve medullis:

Quàm, qui non poterit vero distinguere falsum.

Quæ res plus nimio delectauere secunda:

Mutata quatiens, siquid mirabere, pones Inuitus, fuge magna: licet sub paupere tecto

Reges, & regū vita præcurrere amicos.

Ceruus equum pugna melior communibus herbis

Pellebat: donec minor in certamine longo

Implorauit opes hominis, frenūq; recepit.

Sed postquam victor violens discessit ab hoste:

Non equitem dorso, nō frenū depulit ore:

Sic, qui pauperiē veritus, potiore metallis

Libertate caret, dominum vehet improbus atque

Serviet

A *Seruiet aeternum, quia paruo nesciat uti.
Cui non conueniet sua res, ut calceus
olim,*

*Si pede maior erit, subuertet: si minor,
vret.*

*Latus sorte tua viues sapienter Aristi:
Nec me dimittes incastrigatum, ubi plura
Cogere, quàm satis est, ac non cessare vi-
debor.*

*Imperat, aut seruit collecta pecunia cui-
que,*

*Tortum digna sequi potius quàm ducere
funem.*

*Hac tibi dictabam post fanum putre
Vacuna,*

B *Excepro, quòd nò simulesse, cetera letus.*

VRBIS AM. FVSC.] Nos rutis amatores
Fuscum urbis amatorem salutamus.

AD CETERA PÆNE GEMELLI] id est,
pares maximè & similes. ductum à geminorum
similitudine, ad distinguendum, atque interno-
scendum perdifficili. & ita loquuntur boni scri-
ptores. M. Tul. partit. *memoria, quæ est gemina litte-
raturæ quodammodo, & in dissimili genere persimilis.*
sic enim in eo loco legendum, non ut voluit Bu-
dæus noster, alioqui optimarum artium, & bona-
rum literarum laude clarissimus, germana. Idem
pro Rosc. Comcedo. *simillima, & maximè gemina
societas hereditatis est.* Idem fragmentaria ex epist.
Timarchidis. *Volo mihi fraterculo tuo credas.* ad ea
verba sic Cicero consorti *quidem in lucris, atque sur-
tis: gemino, & simillimo nequitia, improbitate, auda-
cia.* Idem in Pison. *Illud verò geminum consiliis Ca-
tilina & Lentuli.* Catull. in Mamurræ & Cæsa-
rem. *Morbosi pariter, gemelli utriusque: Vno in ludu-
lo erudituli ambo.* Pacuuius. *par fortitudo, gemina
confidentia.* Horat. sat. 3. lib. 2. *Quinti progenies Ar-
ri, par nobile fratrum, Nequitia & nugis, prauorum
& amore gemellum.* breuiter, quod Græci ἀδελφῶν
nominant pro simillimo, Latini geminum dicunt,
non germanum, ut etiam hodie quidam docti viri
putant, Budæum secuti.

QVICQVID NEGAT] quidam libri vet. ha-
bent, *siquid negat, &c.*

VETULI, NOTIŒQUE COLUMBI] id est,
tāquam vetuli, & noti columbi, quorum mutuus
amor notus est. sic omnes quidem habent libri
manu scrip. sed videtur legendum, *Annuimus pa-
riter vetulus, notusq. columbis,* non ut vulgò, *vetuli,
notusq. columbi.* dictum autem Græcorum more,
pariter *vetulus, &c. ἰὼς,* seu ὁμοίως τῆς ἀδελφείας. sic
Homerus *ἰ. ὁ δὲ μὴ νέεσσα τέκεσσι:* id est, hic autem
eum colebat pariter liberis. & Lucretius lib. 6.
sic fulgorem quoque cernimus ante, Quam tonitrum

accipimus, pariter qui mittitur igni. à columborum
mutuis oculis *columbatim* fecit Matus in his ver-
sibus. *Sinūque amicam recipio frigidam caldo, Co-
lumbatimq. labra conferens labris.* Omnino, ut ad
meam diuinationem redeam, lectio vulgata mihi
videtur ferri non posse, *Annuimus pariter veluti,*
n. q. col. id est, ut vulgò explicant, consentimus, &
concordamus inter nos, tanquam vetuli, & noti
columbi. Nam hoc tamquam addit de suo: quod
videtur non fuisse omisurus Horatius, aut vocem
aliquam similem.

NIDVM] domicilium vrbis. *Tunidum ser-
uas* igitur, id est, tu domi manes: & ita Porphir. si
modò Porphirionis verba sunt. ductum ab au-
bus: ut annotauimus supra ad Od. 4. lib. 3.

MUSCO CIRCVMLITA] muscosa, lanugine
illa viridi obducta. Virgil. Georg. 3. *& plena secun-
dum Flumina, muscus ubi, & viridissima gramine
ripa.* Idem in Melib. *Muscosi fontes, & somno mollior
herba.* Catull. *Riuus muscoso profuit lapide.* Sospa-
ter lib. 1. instit. gramm. *Hic muscus herba, quæ in pa-
rietibus, vel corticibus arborum nascitur, vel heres.*

QVID QUÆRIS?] sic loquuntur boni scri-
ptores, cum paucis rem expedire volunt. M. Tull.
epist. ad Cornific. *Quid queris? magna spes est in eo.*
Idem ad Attic. lib. 2. *Quid queris? conturbani Græ-
cam nationem.* ibidem, *Quid queris? præter quer-
cum Dodonæam, nihil desideramus.* idem ad Qu. Fr.
lib. 1. *quid queris? nihil festiuus.*

VIVO ET REGNO] beatissimè viuo: quouis
rege beatiorem vitam viuo. verè enim regnat, qui
nulli cupiditati seruit, & qui re sua, quantumuis
angusta, contentus est. Tūm licet sub paupere tecto
*Reges, & regum vita præcurrere amicos: Et virtus
vni regnum, & diadema tutum defert, Quisquis
ingentis oculo irretorto Spectat acervos.* Præterea
*sapiens vno minor est Ioue, Diues, honoratus, pulcher,
Rex denique regum: Et pueri ludentes rex eris, aiunt,
Si recte facies: Et rectius occupat Nomen beati, qui
Deorum Muneribus sapienter vti, Duramque callet
pauperiem pati, Peiusque letho stagnium timet.* Et pa-
stor ille Virgilianus patrios fineis, *Pauperis & tu-
gur congestum cassiæ culmen,* sua regna nominat.
Postremò, ut regnat, & rex est quisque domi suæ,
ita seruus est, & seruitutem durissimam seruit, qui
diuitum, & potentium istorum amicitiam colit,
qui in purpuratorum, & principum, & regum
marmoreis, atque auratis ædibus ætatem agit, &
consenescit.

SIMVL] simulac. millies diximus: & millies v-
surpatum est ab Horatio.

AD CÆLVM EFFERTIS] maximo opere
laudatis: ut sup. *educit in astra,* Od. 2. lib. 4. & sat.
7. lib. 2. *urbem Tollis ad astra leuis.* Quidam libri
veteres habent *fertis.*

RVMORE SECVNDQ] id est, ex opinione, &
consensu vulgi: approbante populo. Virg. Æn. 8.
Ergo iter inceptum celerant rvmore secundo. quam
quam hunc locum aliter explicat Seruius. M. Tul.
Tuscul. lib. 2. *multitudini suspecta, & inuisa philoso-
phia est, ut vel, si quis vniuersam velut vituperare, se-
cundo id populo facere possit, vel, &c.* Idem contra
Rull. *secunda contione.* Idem lib. 2. epist. ad Quin.

A **FRATR. eum tanquam rerum accusari multis, & secundis admurmurationibus cuncti senatus.** Cassius ep. ad M. Tullium, cuius princ. *Non me hercule lib. 15. Pansam nostrum secunda voluntate hominum paludatum ex urbe exisse gaudeo, &c.* sic Liuius dixit lib. 6. *secundis auribus.* & lib. 27. *secunda fama.*

VTQVE SACERDOTIS FUGITIVVS] id est, & vt sacerdotis seruus. sic enim seruum vocant Latini, cum seruum improbum & nequam significare volunt. Alioqui fugitiuus seruus, propriè is est, qui dominum reliquit, quive ab eo fugit, consilio non reuertendi: qui consilium cepit fugiendi, & numquam ad dominum reuertendi. herifugam appellat Catull. in Galliambo de Atti.

LIBA] placentas ex farina, & melle confectas. constant autem placentæ ferè ex farina, & melle, vt subindicat interpres Theocriti ad eius versum illum *id. id. Οσσα τ' από γλυκερά μέλιτος, τὰ τ' οὐ ὑξω ἔλαιον.* id est, & quæcumque conficiuntur è dulci melle, & quæ ex liquido oleo. Athenæus autem lib. 3. significat, libum ex lacte, & sumine, & melle componi, his verbis, *ἐξ ἧς δ' ἐπεισενέχθη πλάκῃς οὐ γάλακτος, ἢ στείλαι π, καὶ μέλιτος, ἢ ῥωμαῖοι λίβον καλεῖσι.* Denique Horatius ipse satis declarat proximo versiculo, libum esse placentam mellitam. Varro libr. 4. de lingua Latina, libum eò appellatum esse scribit, quòd libaretur priusquam esset coctum.

PANE EGEO] *ἄρομα ἄρτος.* desidero panem, vt de art. poet. *Si plausoris eges anlea manentis.*

VIVERE NATURÆ SI CONVEN.] Hæc est Polemonis, & veterum Academicorū sententia, quam probant & Peripatetici. dicebant enim finem bonorum esse secundum naturam viuere, id est, virtute adhibita, frui primis à natura datis: quod Stoici postea dixerunt viuere naturæ conuenienter. vide M. Tull. lib. 2. & 4. de Finib. Idem Tuscul. 5. *Stoicorum quidem facilis conclusio est, qui eum finem bonorum esse senserint, congruenter naturæ conuenienterque viuere, &c.* Idem de Finib. 3. *Hunc ipsum Zenonis aiunt finem esse, declarantem illud, quod à te dictum est conuenienter naturæ viuere. ibidem, relinquitur, vt summum bonum sit viuere scientiam adhibentē earum rerum, quæ naturæ eneniant, seligentem, quæ secundum naturam: & si qua etiam contra naturam sunt, reijcientem, id est, conuenienter, congruenterque naturæ viuere.*

PONENDÆQUE DOMO] & si ponendæ domo, id est, ad domum ædificandam, primùm querendū solum est, & c. Hesiod. *Οὐκ ἔστι μὲν τὸ πρῶτον,* & c.

BEATO?] opulento, omni rerum copia affluente.

EST VBI PLUS, &c.] Est ne locus vllus, vbi hiemes sint tepidiores?

PLUS TEPEANT] minus sint frigida.

RABIEM CANIS] immoderatum Canis calorem. vide ad Od. 13. lib. 3. *Te flagrantis atrox hora Canicula Nescit tangere.*

ET MOMENTA LEONIS] circiter Idus Quintileis. suprà Od. 29. lib. 3. *iam Procyon furit, Et stella vesani Leonis Sole dies referente siccos.*

FVRIBVNDVS] vesanum appellat Oda illa

29. lib. 3.

EST VBI DEPELLAT] *diuclat* habent libri vulgati: sed *depellat* scriptum est in duob. cod. Var. & Rain. Card. Iann. Faer. Torn. & Clerican. Nico tiano, vno Ruffardino, meo: quos secutus sum, quamuis videatur recepta scriptura probabilis. Nam sic ferè Virg. locutus est Georgic. 3. *nec somnos abrupit cura salubris.* Hor. autem ita, vt hic, Od. xi. lib. 2. *Pellente lasciuos amores Canitie, facilemque somnum.* Omnino *depellat* magis probo, quàm *diuclat*: itaque edendum curauit.

INVIDA CVRA] quæ hominibus omnē animi tranquillitatem, & oblectationem, somnum denique liberum ac solutum videtur inuidere. Est autem hæc cura vitiosa, & ab ægro animo profecta. alia est laudabilis, quæ industriam acuit, sollem tiamque excitat, qualis est hominū strenuorum, industriorum, nauorum, ac fortium, sine qua nihil præclarum, nihil cum officio coniunctum geri potest.

DETERIVS LIBYC. OL. &c.] deteriusne olet, id est, minus gratum odorem naribus afflat, aut minus nitida est herba, quàm marmora ex Africa aucta?

LIBYCIS LAPILLIS] marmoribus Numidicis, ex quibus fiunt pauimenta.

PVRIOR IN VICIS AQ. T. &c.] id est, puriorne ea est aqua, quæ in vicis vrbis, è tubis plumbeis erumpit, quàm, quæ sine tubulis per decliuem riuum trepidè manat? vicus ex domibus constat (inquit Varro) vicus Cyprius, vicus Africanus, vicus sceleratus, &c. Vici Romæ fuisse dicuntur quadraginta. Hor. sat. 9. libr. 1. *cum quilibet ille Garriret, vicos, urbem laudaret.* epist. ad lib. *Hoc quoque te manet, vt pueros elementa docentem Occupet extremis in vicis balba senectus.* & ad Augustum, *Deferar in vicum vendentem thus, & odores.* & sat. 3. libr. 2. *Tusci turba impia vici.*

TENDIT RVMP. PLVMB.] tanta celeritate, & copia fertur, vt tubulos plumbeos ruptura videatur.

TREP. CVM MVRM.] cum sonitu celeriter labitur, seu properè manat? *καταρῖzes.*

NEMPE INTER VARIAS, &c.] ea (inquit) quæ natura sponte sua præbet, & procreat, ijs, quæ ab arte proficiuntur, esse potiora argumēto est, quòd inter columnas marmoreas, & ædificia sumptuosa, instituuntur, à diuitibus horti multis & proceris arboribus cõstiti: & laudatur domus, quæ habet longos, & latos agros adiunctos, & continentes. vel dic hoc modo, Nempe vt planè perspicias, optabilius, ac suauius esse rure, quàm in vrbibus viuere: diuites isti, & potentes in suis ædificiis magnificis, & inter columnas marmoreas, hortos & pæne dicam, siluas habere volunt. ita cogit eos, ipsa natura fateri, vitam rusticam vrbana esse anteponendam. varias autem columnas intellige versicoloreis vel ex marmore versicolori. quidam legunt *Parias*, quemadmodū & ibi, *Ten lapides varios lutulenta radere palma?* sat. 4. libr. 2. nonnulli censent legendum *Parios.*

NATURAM EXP. FVRCA] versus sunt vulgatissimi. significant autem, vim tantam esse naturæ,

D

E

F

A ræ, ut quamuis fastidiosus hominum animus, morosa fatietas, nouarum denique rerum cupiditas vim illi quodammodo afferant, multaque superuacanea ab arte facta conquirit, atque arcessant, nulla tamen alia in re tandem, quam in pulchritudine, copiæque naturali acquiescant. *expelles autem habent cod. Iann. Faër. duo Vatic. Tornes. Russard. Nicot. Cleric. alij, quos secutus sum. Iam expellere furca, prouerbiū est, quod valet, asperè, & ignominiosè expellere: sumtum ab iis, qui aliquem furca expellunt, sic M. Tull. lib. 16. epist. ad Atticum, epist. 11. Sed quoniam furcilla extrudimur, Brundisium cogito. & Catull. Mentula conatur Pimplæum Scandere montem: Musæ furcillis præcipitem eijciunt.* Sic Aristophanes. Εἰρήνην τήνδε μὲν Δικροῖς ἐάθουσι τὴν θεὸν κεκράγματος id est, hanc deam (pacem) expellebant furcis.

ET MALA PERR. F.] Et vincet vitiosam istam diuitum istorum, & superuacaneam, & sumtuosam, rerumque visitatarum, ac parabilium fastidiosam luxuriam.

B **NON, QUI SIDON. &c.]** id est, is, in quo non inest ea calliditas, aut solertia, ut sciat, eas lanas, quæ succo Aquinati infectæ sunt, cum purpura Tyria, seu Sidonia certare, hoc est, ad eam ita propè accedere, ut difficile sit internoscere: non maiore damno afficietur, neque certiore, quam qui non poterit verum à falso discernere. Vel sic, is, qui nescit callidè contendere, id est, comparare, & conferre, lanas fucæ Aquinati tinctas, cum purpura Tyria, non certiore detrimento afficietur, quam, & cer. ut supra. Atque ita Simeo Bosius Lemouix vir doctissimus hunc locum explicabat. Ego tamen priorem explicationem malo. Nam non videtur esse magnæ solertiæ, magnæve calliditatis comparare purpuram simulatam, & falsam, cum germana & vera. sed alteram ab altera discernere, hoc opus, hic labor est. Nam si quis dicat, nihilo maioris prudentiæ esse internoscere falsam à vera, cum inter se componuntur, & cõtenduntur, quod & ab Isocrate in oratione quadam positum est, negabo, quod simulata & falsa interdum ita sunt natiuis & veris propinqua ac similia, itaque obscura eorum notæ, ut difficillimè internosci queant. Verum tamen Bosij sententiam non damno.

SIDONIO] id est, Tyrio, Puniceo.

PROPIVSVE MED.] quidam libri vet. habent, propiusque. propius medulis autem, id est, quod te propius attingat, quod magis ad te perueniat. tralatio est à corpore.

FVCM] colorem, ut Od. 5. lib. 3. nec amissos colores Lana refert medicata fucæ.

QVAM QUI NON POT. V. D.] quod tamen omnium rerum difficillimum est. Obscura enim sunt veri & falsi, boni & mali, recti & prauis notæ. Adde quod vnumquodque bonorum humanorum videtur esse periculo proximum, nullumque à contrario purum ac sincerum. Quare scitum est illud poetæ cuiusdam, nullum esse bonum, quod in hac vita, tanquam arbor, ex vna radice nascatur: sed contrà ei aliquod etiam malum agnasci. Atque hoc ipsum est, quo vulgus hominum funditus interit, quod non facile pos-

si sint meliora à deterioribus discernere, ac se- **D** cernere.

QVEM RES PLVS NIM. &c.] id est, qui rebus secundis nimium insolens fuit, conuersa, & mutata fortuna magnopere commouebitur. eiusdem est enim indolis, & ingenij, nimia alacritate, & lætitia efferri in rebus secundis, & contrahi, consternarique contrariis. *plus nimio*, id est, plus multo, ut Oda. 33. lib. 1. *plus nimio memor Immitis Glycera.*

QVATIENT] id est, commouebunt. supra Od. 3. lib. 3. *Iustum & tenacem propositi virum Non ciuium ardor praua inuentium, Non vultus instanti tyranni, Mente querit solida, &c. & Od. 18. lib. 1. non ego te candide Bassareu, Inuitum quatiām. & inf. epist. 2. lib. 2. statua taciturnius exit Plerumq; & risu populum quatit.*

SI QUID MIRAB. PON. INVIT.] id est, si quid magni facies, vel si quid erit tibi egregiè carum, amittes inuitus.

PONES] depones, amittes, *δοθαλεις, ἀφήσεις:* sic sæpe aliàs, ut epistol. 16. *Pone, meum est, inquit, &c.*

REGVM AMICOS] gratiosos homines apud reges.

PRÆCVRRERE] antequam tralatio est, ut sat. 2. lib. 1. *adeo sermonis amari, Sifennas, Barros ut equis præcurreret albis.* Quidam libri veteres habent *præcedere.*

CERVVS EQV. PVGNA MEL. &c.] Aristoteles ῥητορικ. β. eo in loco, in quo de exemplis & apologis loquitur, hanc fabulam ascribit Stesichoro, his verbis, Σπείχρος μὲν τὸν ἐλομένῳ στρατηγὸν ἀποκράτῳ τῶν ἡμερῶν Φάλακιν, καὶ μελλόντων φυλακῶν δίδοναι τὴν σάματος, πάλαι διαλεχθεὶς εἶπεν αὐτοῖς λόγον, ὡς ἴππος κατ' ἴχθιν λειψόμενος ἑλθόντος δ' ἐλάφου καὶ διαφθείραντος τὴν νομῶν, βυλόμανος πμωρήσασθαι τὸν ἑλάφον, ἠρώτα τὸν ἀνθρώπον, εἰ διώκει μετ' αὐτῷ κολάσαι τὸ ἑλάφον. ὁ δὲ φησιν, εἰ μὴ λάβῃ χαλινὸν, καὶ αὐτὸς ἀναβῆν ἐπ' αὐτὸν, ἔχον ἀκόντια· συνομολογήσαντος δὲ καὶ ἀναβάντος, ἀνὴρ τὸ πμωρήσασθαι, αὐτὸς ἐδύλευσεν ἠδὲ τὴν ἀνθρώπων, &c. id est, *Stesichorus, cum Himareus Phalarim ducē exercitus, summo cum imperio creassent, presidium, & custodiā corporis daturi viderentur: alia quadam locutus, hinc postea sermonē habuit. Olim equus pratum obinebat solus. Cum autē eò venisset ceruus, & eius pascua corrupisset, equus ceruū vlcisci volēs, ex homine quæsivit, possēne cum eo ceruū coercere. Homo respōdit, posse, si modo ille frenū recipiat, & ipse in eū ascēdat, iaculis instructus. Cum ascēsus esset equus, & ascendisset homo, pro eo ut ceruū vlcisceretur, ipse iam homini seruiit.*

PVGNA MELIOR] id est, superior, potētior, κρείττων. ut alibi docuimus.

MINOR] ἡττων, id est, inferior, imbecillior, minus potens, nempe equus.

VICTOR VIOLENS DISCESSIT] si coniunctè legas, *victor discessit*, idem valebit, quod discessit superior, ut loquitur M. Tullius: sin hoc modo, *discessit ab hoste*, sententia erit aperta, quod magis probo. *violens* autem, id est, violentus, quo nomine vsus est & Od. 30. libr. 3. *quā violens obstrepit Ausidus.* Qui autem legi hinc volunt, *Sed postquam victor violento abscessit ab hoste*, falluntur.

A IMPROBUS] id est, affidue, perpetuo, vt Virg. Georg. 1. labor omnia vincit Improbus, & duris vrgens in rebus egestas. Horat. sat. 6. lib. 2. improbus vrget Iratis precibus. vel dic improbus, id est, cupidus, & idem miser: vel dic compendio & rectè improbus, id est, miser, & laboriosus, πόντος.

QUIA PARVO NESCIAT VTI] sic habet aliquot libri manuscr. nonnulli nesciet, quos non sequor: malim legi nesciit. Passeratius volebat ita legi, Seruiet aeternum qui paruo nesciit vti.

NON CONVENIET] vel amplior erit, vel angustior, quàm satis est.

VT CALC. OL. SI PEDE] tale est illud Epicteti, μέτρον κτήσεως τὸ σῶμα ἐκείτω, ὡς ὁ πῶς ἰσοδύναμος, εἰάν μὲν οὐδὲν ἔσθι τέρτυς ἤεις, ἔχεις τὸ μέτρον, καὶ τὴν ὀπίβασταν. εἰάν δ' ἠσπρίβης, ἀφῆκας, ὡς καὶ κρημνὸν σταυτῶν. ἢ πῶ γίνεται κατὰ χρυσὸν ἰσοδύναμα, εἴτῃ πορφυροῦ, εἴτῃ κεντητῶν ἰσπρίβῃ ἰσοτὴν τῶν χρεῖων τῶ ποδός. τὸ αὐτὸ καὶ ὅτι τῆς κτήσεως: εἰάν ὑσπρίβῃ σῶμα, ὅρος ἔδειξ ἔδει. id est, modulus possessionis unicuique corpus est, quemadmodum pes calcei.

Si igitur in hoc consistas, habes modulum, & scalam: **S**in ultra modum prodeas, te ipsum precipuam agis. Ita sit auratus calceus, deinde purpureus, deinde punctis distinctus. nam pedis vsus superauit. idem & de possessione sentiendum. Si extra corporis modum prodeat, infinita est. Nō dissimile est illud Dionis Chrysostomi oratione περὶ πλεονεξίας: id est, de cupiditate immensarum diuitiarum, & aliarum rerum fortuitarum, καὶ ἐόηται μὲν ἔδειξ βούλεται μίλλω τὸ σῶμα πῶς ἔχειν, ὡς δὲ χρυσὸν ὄν' εἰσὶν δὲ τῶν παντὶ μίλλω τῆς χρεῖας ὀπίβουμισιν ἀπαντες ἔχειν, ἢ ἐἰδότες, ὅτι τὸ πῶς ἐκείνους χαλεπῶ πρῶτον: id est, Et vestem quidem nemo vult habere corpore maiorem, tanquam incommodum quiddam. rem familiarem autem omni ex parte maiorem quàm vsus postulet, cupiunt omnes habere, non intelligentes, hoc esse longè illo incommodius, ac molestius.

SI MINOR VRET] si minor, pedem lædet, & dolore afficiet.

OLIM] ποτὶ, aliquando, vel tunc, vt Plaut. in Miliare glor. Curate, vt splendor meo sit clypeo clarior, Quam solis radij esse olim, cum sudum est, solet. Idem Trinummo, Primum omnium olim terra cum profcinditur, in quinto quoq, sulco moriuntur boues. Horat. satyr. 1. lib. 1. vt pueris olim dant crustula blandi Doctores. Lucret. lib. 6. Vi calidis candens ferrum è fornacibus olim Stridit, ubi in gelidum properè demersimus imbrem. Virgil. Æneid. 3. Sed tamen idem olim curru succedere sicuti Quadrupedes.

LÆTVS SORTE TVA, &c.] fors ab Horatio plerumque vsurpatur pro eo, quod cuique vel casu aliquo, & beneficio fortunæ, vel natura, vel ratione obtigit: cuiusmodi sunt facultates, nobilitas, potentia, res secundæ, quæuis denique facultas, & condicio viuendi: idque per tralationem quandam, vt Od. 16. lib. 3. Pura riuus aqua, siluæque iugerum Paucorum, &c. Fulgentem imperio fertilis Africa Fallit sorte beatior. Od. 11. lib. 4. Telephum, quem tu petis, occupauit Non tue sortis inueniem puella. Od. 14. epod. quod si non pulchrior ignis Accendit obsessam Ithon, Gaude sorte tua. Od. 24. li. 3. Defunctumque laboribus Æquali recreat sorte vicarius. epist. ad villic. hoc lib. Cui placet alterius, sua

nimirum est odio fors. & fat. 1. lib. 1. Qui sit Mæcenas, vt nemo, quam sibi sortem, seu ratio dederit, seu fors obiecerit, illa contentus viuat? Virgil. Æneid. 6. Multa putans, sortemque animo miseratus iniquam. eod. li. Inualidus vireis ultra sortemq, senecta. Idem Æn. 5. Heclorei socij, Troia quos sorte suprema Delegi comites. Lucret. lib. 4. Inde Venus varias producit sorte figuras, Maiorumq, refert vultus vocæsq, commasq, fors autem longè aliud est, vt annotauimus ad fat. 1. lib. 1.

NEC ME DIM. INCAST.] id est, & me acriter castigabis, me acerbè reprehendes, & accusabis. & c. incastigatum, ἀνεπλήρωτον.

COGERE] congerere, coaceruare, quærere.

IMPERAT, AVT SERV.] id est, alij bonis quæsitis & partis libenter vtuntur: alij parcunt, vt facris: neque audet quicquam de acervo, aut summa demere. Epist. 1. huius lib. Et mihi res, non me rebus subiungere conor.

TORTVM DIGNA SEQ. POT. &c.] id est, quæ tamen debet potius trahi, quàm trahere: hoc est, seruire potius, quàm imperare, videtur tralatio, aut allegoria ducta ab iis, qui restim ductant, vel, vt alij volunt, à machinationibus. præfultoris autem erat funem, seu restim ductare: eorum, qui vnà saltabant, restem manu apprehensam sequi. Terent. Adelp. Tu inter eas restim ductans saltabis. Iam nomen tortus, funis est epithetum etiam alijs scriptoribus vsitatum, vt Virg. 4. Æneid. tortos incidere funeis. Catull. in Carm. de nuptiis Pelei, Can didaque intortis sustollant vela rudentes.

TIBI DICTABAM] puero meo dictabam, vt ab eo excepta, & scripta ad te mitterem. sic M. Tull. ad Q. fr. lib. 2. Non occupatione, quaeram sane impeditus: sed paruula lippitudine adductus sum, vt dictarem hanc epistolam. & alibi ad eund. hac inter cenandum dictaui Tironi, vide sup. ad epist. 1. hæc recinunt iuuenes dicta a senesque.

POST FANVM PVTRÆ VACVNÆ] ponè fanum Vacunæ Deæ, vetustate consumptum. Vacuna Dea à vacando dicta, quæ vacantibus & otiosis præerat. hæc in agro Reatino nobilia habebat nemora, de quibus lege Plin. li. 3. cap. 12. Erat etiam eorum, qui à crimine, aut calumnia, aut contumelia & maledicto liberati ac soluti, & quasi vacui erant, dea: quod ex Aufonio intelligere licet, Totam trado tibi simul Vacunam, Nec iam post metues ubique dictum.

EXCEPTO, QVOD NON SIM. ESS. &c.] id est, molestè ferens, quod vnà mecum non esses: cetero qui latus. vel sic, eò excepto, quod mecum non esses, cæteris rebus latus. cetera dictum Græcorum more, τὰ μὲν, id est, τὰ τ' ἀμα. & ita supra locutus est Od. 2. lib. 4. Quæ notam duxit, niueus videri: Cetera fuluus. sic Virg. Georg. 3. Cetera nec fatu ra habilis, nec fortis ararris. T. Liuius lib. 22. Annalium, Hac est pugna Cannensis clade nobilitata. par cetera Alliensis.

XI. AD BVLLATIVM

QVID tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos?

Quid